

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Кіндюк Борис Володимирович,
доктор юридичних наук, професор,
головний науковий співробітник
Інституту законодавства Верховної Ради України,
Україна, м. Київ
e-mail: kxenon7@mail.ru
ORCID 0000-0001-8519-4649

doi: 10.21564/2414–990x.143.145929
УДК 340.15"1918/1939:342.725(477)

ЗАХИСТ ПРАВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ К. ЛЕВИЦЬКИМ У ІІ РЕЧІ ПОСПОЛИТІЙ

Проаналізовано наукову та громадську діяльність К. Левицького в контексті її впливу на формування української мови та становлення української державності. Значна роль належить українській мові у процесі відродження української нації, відновлення державності та пошуку шляхів побудови демократичного суспільства, яка є інструментальним феноменом співіснування, спілкування та реалізації поглядів суспільства. Інтерес викликає та обставина, що всі держави, у складі яких перебували українські етнічні території, намагалися різними способами призупинити розвиток української мови шляхом обмеження спектра її соціальних функцій. У статті розглянуто праці К. Левицького, присвячені захисту прав української мови в ІІ Речі Посполитій. Проведено аналіз польського мовного закону від 31.07.1924 р., який регламентував питання, пов'язані з шкільною освітою та використанням мови в судах, прокуратурі, нотаріаті. Акцентовано увагу на висновках К. Левицького стосовно декларативності цього нормативно-правового акта та відсутності механізму реалізації його положень. Розглянуто пропозиції К. Левицького щодо внесення змін до польського законодавства щодо використання української мови в судових процесах, змісту рішень суду та офіційних документів, виданих у регіонах, де українці складають більшість населення.

Ключові слова: закон; ІІ Річ Посполита; К. Левицький; польське законодавство; захист української мови.

Кіндюк Б. В., доктор юридических наук, профессор, главный научный сотрудник Института законодательства Верховной Рады Украины, Украина, г. Киев.
e-mail : kxenon7@mail.ru ; ORCID 0000-0001-8519-4649

Защита прав украинского языка К. Левицким во II Речи Посполитой

Проанализировано научную и общественную деятельность К. Левицкого в контексте ее влияния на формирование украинского языка и становления украинской государственности. Значительная роль в процессе возрождения украинской нации, восстановления государственности и поиска путей построения демократического общества принадлежит украинскому языку, который является инструментальным феноменом сосуществования, общения и реализации взглядов общества. Интерес вызывает то обстоятельство, что все государства, в составе которых находились украинские этнические территории, пытались различными способами приостановить развитие украинского языка путем ограничения спектра его социальных функций. В статье рассматриваются труды К. Левицкого, посвященные защите прав украинского языка во II Речи Посполитой. Проанализирован польский языковой закон от 31.07.1924 г., регламентирующий вопросы, связанные со школьным образованием и использованием языка в судах, прокуратуре, нотариате. Акцентируется внимание на выводах К. Левицкого о декларативности данного нормативно-правового акта и отсутствии механизма реализации его положений. Рассмотрены предложения ученого о внесении изменений в польское законодательство относительно использования украинского языка в судебных процессах, содержания решений суда и официальных документов, выданных в регионах, где украинцы составляют большинство населения.

Ключевые слова: закон; II Речь Посполитая; К. Левицкий; польское законодательство; защита украинского языка.

Актуальність теми дослідження пов'язана з двома причинами: 1) виняткове значення української мови в збереженні національної свідомості, культури та побудові незалежної держави; 2) необхідність детального розгляду праць К. Левицького, спрямованих на захист української мови в II Речі Посполитій, та комплексу заходів, які вчений розробляв в умовах тодішнього польського законодавства.

Одночасно з цим, за зауваженнями науковців, досі залишається чимало питань, пов'язаних з протидією політиці колонізації, яку проводила на українських землях польська влада. У радянський період творчий шлях, політична і наукова діяльність К. Левицького перебувала під офіційною забороною, тому праці, присвячені вченому, не друкувались. Здебільшого радянські ідеологи вважали К. Левицького належним до українських буржуазних націоналістів, не беручи до уваги внесок ученого в розвиток юриспруденції. Такий підхід був пов'язаний з ненавистю до всього українського та низьким рівнем юридичних знань «червоних псевдонауковців», які не розглядали праці К. Левицького, присвячені австрійському процесуальному законодавству, історії держави та права, правовому забезпеченню, економічній діяльності та створенню ним Союзу адвокатів Польщі. До того ж, у часи існування СРСР питання українсько-польських відносин, конфліктів стосовно колонізації, яка проводилась напередодні Другої світової війни, замовчувались з причини панування ідеї «братніх» соціалістичних країн, що разом будують комуністичне суспільство. Вказане актуалізує необхідність вивчення діяльності К. Левицького та його праць з тим, щоб сучасне українське суспільство оволоділо правовим досвідом щодо захисту прав української мови.

Аналіз публікацій показує, що тему захисту прав на використання української мови в II Речі Посполитій, на жаль, досі нечасто розглядали науковці, ще

меншу увагу приділено діяльності К. Левицького у цій сфері. Фрагментарно такі дослідження проводили Т. Б. Андрусик (Т. В. Andrusik), І. О. Андрухів (І. О. Andrukhiv), І. Б. Василик (І. В. Vasylyk), О. М. Каленюк (О. М. Kaleniuk), В. Я. Марковський (V. Y. Markovskiy), Єва Пежхала (Y. Pezhkhala), О. В. Руда (O. V. Ruda), А. В. Стечишин (A. V. Stechyshyn), І. Б. Усенко (I. B. Usenko), С. В. Черніченко (S. V. Chernichenko). При цьому у літературі повної картини діяльності К. Левицького щодо правового захисту української мови немає до цього часу.

Мета статті – охарактеризувати наукові праці К. Левицького, що присвячені захисту прав української мови в II Речі Посполитій.

Викладення матеріалів дослідження варто розпочати з розгляду творчого шляху видатного українського юриста, доктора права, політичного діяча К. Левицького (1859–1941 рр.). Він народився в м. Тисмениця в родині греко-католицького священика о. Антонина. Студіював право на правничих факультетах Львівського та Віденського університетів, з 1907 до 1918 рр. був депутатом Австрійського парламенту та Галицького крайового сейму, а в період існування ЗУНР обіймав посаду прем'єр-міністра. До II Речі Посполитої К. Левицький потрапив у 1923 р., де продовжив займатися науковою й адвокатською діяльністю, створив та очолив Союз українських адвокатів Польщі. Дослідження наукових праць К. Левицького потребує розгляду історії правового регулювання використання української мови в II Речі Посполитій та аналізу чинного в цій країні законодавства.

Правовим актом, який регламентував використання української мови, був Версальський договір, укладений 28 червня 1919 р., де містилася низка зобов'язань Польщі перед союзними державами та Лігою Націй щодо охорони прав національних меншин у сфері мови. У преамбулі цього трактату зазначено: «Польща прагне пристосувати свій устрій до засад свободи і справедливості, також надати надійні гарантії всім мешканцям територій, над якими отримала зверхність і суверенітет» [1, с. 1934]. У ст. 2 містилися зобов'язання польського уряду забезпечити повну охорону прав і свобод громадян без різниці національності, мови, раси чи релігії. Важливе значення мала ст. 7 трактату, в якій декларувалася рівність усіх громадян перед законом та право на вживання рідної мови, йшлося про те, що не буде допущено жодного обмеження вільного вживання польськими громадянами будь-якої мови чи то в приватних, чи торговельних зносинах, у справах релігійних, пресових або в усякого роду видавництвах і публічних зібраннях. Незважаючи на визначення польської мови як державної, мають бути прийняті приписи для громадян, що вживають інші мови [1, с. 1938]. Положення, викладені у ст. 7 Договору, визначили сферу захисту мовних прав меншин лише у сфері приватних відносин, а в публічних відносинах уживання мов національних меншин обмежувалося пресою, видавництвом та публічними зібраннями. Також у договорі відсутнє положення про право на звернення рідною мовою до органів державної влади, судів і прокуратури та не зазначена можливість отримання відповіді від будь-якого органу влади

мовою звернення тієї чи іншої нацменшини. У реальному житті польська влада приймала нормативно-правові акти, які не відповідали положенням Версальського договору, наприклад закон «Про загальні засади воєводського самоврядування, зокрема Львівського, Тернопільського та Станіславського воєводств» від 26.09.1922 р., що обмежував використання української мови. Прийняття цього нормативно-правового акта стало підставою для низки скарг і звернень до Ліги Націй про невиконання Польщею своїх зобов'язань та порушення мовних прав українців, що призводило до постійних заворушень і конфліктів [2]. Незадоволення українського населення використовував Радянський Союз, який направляв до Польщі диверсійні групи, що скоювали напади на органи державної влади, нищили залізничні колії, телефонну і телеграфну мережу та інші об'єкти. Оксана Руда, наступним джерелом права, спрямованим на захист української мови, називає Ризький трактат 1921 р., що його підписали Польща та Радянська Росія, який регламентував можливість українців використовувати свою рідну мову шляхом організації шкільництва та розвитку культури [3].

Новий етап у вирішенні мовного питання розпочався з приходу до влади Польщі уряду прем'єр-міністра Владислава Грабського (W.D. Grabski) (1874–1938 рр.), який провів низку реформ у політиці, дипломатії, банківській сфері, а також знайшов порозуміння з українцями та вирішив мовну проблему. З метою підготовки мовного закону прем'єр-міністр В. Д. Грабський (W. D. Grabski) створив комісію з чотирьох осіб, яка мусила розробити відповідний проект, що його прийняв сейм 31 липня 1924 р. У своїй праці «В боротьбі за права рідної мови» (1932 р.) К. Левицький розглядає причини і наслідки прийняття мовного закону, що регламентував права українців на вживання рідної мови [4]. Закон складався з двох частин, перша з яких була присвячена використанню мови різних національностей у шкільництві, а друга – правовідносинам з органами державної влади, судами, прокуратурою та при нотаріальних діях. З метою розуміння першої частини закону є сенс розглянути структуру цього документа (табл. 1).

Таблиця 1

Зміст польського закону «Укладення деяких положень щодо організації освіти» від 31.07.1924 р.

Артикули	Стислий зміст
арт. 1	Система функціонування школи діє на всій території Польщі
арт. 2	Основою системи освіти є державні школи
арт. 3	Порядок уведення другої мови
арт. 4	Система освіти передбачає обов'язкове використання в молодших класах польської мови
арт. 5	Порядок утворення двомовних шкіл
арт. 6	Установлює порядок використання польської мови залежно від кількості учнів інших національностей

Артикули	Стислий зміст
арт. 7	Порядок проведення занять і обов'язкове використання польської мови в приватних школах
арт. 8	Порядок проведення в державних школах занять польською та іншими мовами
арт. 9	Порядок фінансування органами місцевої влади загальноосвітніх, спеціальних професійних шкіл
арт. 10	Порядок і контроль за виконанням цього закону
арт. 11	Порядок набрання законом чинності

Цей закон дозволяв утворення двомовних державних шкіл та приватних шкіл з українською мовою навчання. У текст закону ввійшли досить складні положення, що регламентували порядок використання в школах мов інших народностей. Наприклад, якщо 20 батьків у школі звертаються з проханням проводити навчання польською мовою, то викладання ведеться тільки польською незалежно від кількості батьків учнів, бажаючих використовувати інші мови. Артикул 8 містив вимогу, згідно з якою в школі могла бути введена українська мова, якщо за викладання нею висловилося 40 % батьків учнів. У свою чергу в законі містилося положення, згідно з яким у двомовних школах у старших класах у більшості випадків заняття проводилися польською мовою.

Друга частина польського закону отримала назву «Про офіційну мову судів, прокуратури та нотаріусів» від 31.07.1924 р., складалася з 10 артикулів, деякі з яких мали окремі пункти. Наприклад, арт. 2 складався з дев'яти пунктів, арт. 3 – з трьох пунктів. Даний закон надавав деякі права українцям з використання рідної мови, в арт. 2 вказувалось про можливість її застосування в таких випадках: 1) одна з сторін провадження не розуміє мови, на якій проводилось слідство, докази та висновки експертизи й звинувачення; 2) суди та прокуратура зобов'язані приймати скарги, звернення, листи, які написані громадянами Польщі на іншій мові; 3) рішення суду, вироки, ухвали підготовлені на польській мові повинні бути перекладені на рідну мову особи, яка бере участь у провадженні; 4) суд може прийняти рішення стосовно того, що всі свідчення або зізнання написані іншою мовою, повинні бути викладені у протоколі тою ж мовою, тобто не польською (рис. 1). Питання, пов'язані з використанням мови в діяльності нотаріусів, розглядала польська дослідниця Саманта Ковальська (S. Kowalska), яка аналізувала закон від 31.07.1924 р., вказуючи на обов'язковість використання офіційної польської мови [5, с. 157].

У своїй праці К. Левицький звертає увагу на ту обставину, що використання української мови в судах і прокуратурі зустрічало значні складнощі з причини декларативності закону і відсутності роз'яснень стосовно їх практичної реалізації. Як приклад, учений аналізує постанову Апеляційного суду у Львові від 28 травня 1931 р., який без свого розгляду повернув апеляцію греко-католиць-

кої церкви в Жужелі та підтвердив рішення суду нижчої інстанції, не беручи до уваги факт його написання польською мовою без перекладу українською. Аналогічну позицію в цій справі зайняв найвищий Судовий трибунал у Варшаві, який виніс польською мовою постанову від 17 листопада 1931 р. також без перекладу її українською.

Рис. 1. Блок-схема закону «Про офіційну мову судів, прокуратури та нотаріусів»

Іншим недоліком мовного закону від 31 липня 1924 р., на думку К. Левицького, було використання в ньому вислову «громадянин народності української», що принижувало гідність українського населення. Одночасно з недоліками цього закону К. Левицький вказує на рішення найвищого Судового трибуналу у Варшаві, який дозволив юридичним особам вносити подання та звернення до судів українською мовою. Як зазначає О. М. Каленюк (О. М. Kaleniuk), 4 червня 1932 р. проводилась нарада Спілки українських адвокатів, головою яких був К. Левицький. У резолюції вказувалось, що «українці мусять зберігати рідну мову, польські закони в цій сфері обмежують мовні права нашого народу, а українська преса має захищати права українців на використання рідної мови» [6]. К. Левицький зазначає, що захист прав української мови в Польщі

тільки розпочався і українські правники мусять вносити до сейму пропозиції стосовно використання, збереження та подальшого розвитку рідної мови. Аналогічну точку зору висловлює польська дослідниця Є. Пежхала (Y. Pezhkhala), яка вказує, що захист прав інших народів на теренах Польщі регламентував закон Сілезький від 16 липня 1937 р., встановлюючи, що окрім офіційної мови можуть використовуватись інші мови, якими спілкуються громадяни різних народностей [7].

Аналогічним чином у праці «З наших організацій. За права мови» К. Левицький вказує на обмеження порушення положень закону 1924 р. з тої причини, що рішення органів державної влади та судів видавалися польською мовою і дуже рідко українською [8]. Вчений звертає увагу, що такий підхід ускладнює проведення судового розгляду справ, судових дебатів, оголошення рішень, тому українські адвокати мають звертатися зі зверненнями до судів, у яких вимагати використання української мови. У праці наведено приклад коли в судовому окрузі Стрий суддя Ф. Шефернакер відмовив товариству «Дністер» у Львові у виданні рішення українською мовою, посилаючись на ту обставину, що польське право встановлювало такий обов'язок лише стосовно фізичних, а не юридичних осіб.

З метою подальшого захисту української мови вчений створює в журналі «Життя і право» рубрику під назвою «Кутик мови», першу з яких публікує в 1935 р., де розглядає зміст правничих термінів, які використовуються при поданнях та зверненнях до органів державної влади, судів, прокуратури та нотаріату [9]. Одночасно з цим учений підготував працю, присвячену діяльності «Термінологічної комісії», яку 08.05.1936 р. створили Спілка українських адвокатів у Польщі, Товариство українсько-руських правників у Львові та Наукове товариство ім. Т. Г. Шевченка, а основним завданням її було встановлення співвідношення між українськими та польськими правничими термінами [10]. Головою комісії було обрано К. Левицького, заступником – З. Лукавецького, секретарями – Р. Гладішевського та Є. Топольського. Результати роботи «Термінологічної комісії» публікувалися на сторінках журналу «Життя і право», що значно полегшило діяльність українських адвокатів при зверненні до органів державної влади, судів, прокуратури. На своїх нарадах комісія розглядала нові правничі терміни, пропонувала замість давніх, менш відповідних або чужомовних, запроваджувати їх [11, с. 24], а щодо наслідків нарад комісії систематично публікувалася інформація в часопису «Життя і право» [12].

У своїй громадській діяльності К. Левицький підтримував українських політиків, які ввійшли до польського сенату, а саме: Д. Левицького, А. Горбачевського, С. Хруцького, І. Блажкевича, та підготували лист до Ліги Націй стосовно колонізації українських шкіл. У цьому документі автори зібрали дані офіційної польської статистики, яка свідчила про штучне зменшення шкіл з українською мовою навчання та збільшення шкіл з польською мовою навчання; а також велику кількість двомовних шкіл, що не відповідало національній структурі населення на західноукраїнських землях. Ця ситуація, зазначили автори звер-

нення, не відповідала Версальському договору і польському закону «Про мову шкільної освіти» від 31.07.1924 р. [13, арк. 12, 19].

Боротьба за право використання української мови була одним із головних завдань суспільно-політичної та наукової діяльності К. Левицького, який видав 12.05.1939 р. працю «За права української мови» [14]. У вступній частині вказується, що право використання рідної мови має ключове значення для подальшого розвитку нації та створення української незалежної держави. Реалізацію права використання української мови К. Левицький поділяє на три напрями: а) загальні права людини; б) необхідність безумовного її вживання; в) надання українській мові більш широкого правового статусу. Відносно першого з них учений вказує, що право на використання рідної мови є основним фактором у боротьбі націй за права, що пов'язані з етнічним походженням та здобуттям національної гідності, честі і поваги. Практичним засобом підтримки використання української мови є її парламентська презентація в польському сеймі та використання преси у вигляді газет, журналів, брошур.

Необхідність безумовного вживання має постійний характер незалежно від віку, суспільного стану, соціального становища. Вчений звертає увагу на обов'язок шанувати рідну мову, посилаючись на слова Т. Г. Шевченка: «...бо хто матір забуває, того Бог карає...». Тому К. Левицький вказує на необхідність вживання української мови в оселях, закладах, листах та в повсякденній мові.

Надання українській мові правового статусу, на думку К. Левицького, пов'язано з активністю українських парламентарів у польському сеймі, активною позицією громад на місцях, підтримкою діячів культури та науки. Як приклад, учений наводить постійні намагання поляків, що спрямовані на використання польської мови та проведення колонізації українського населення.

У захисті прав української мови значну роль відіграла організаційна діяльність К. Левицького як голови СУА, який систематично акцентував увагу українських адвокатів на необхідності захисту мовних прав українців і застосування національної мови під час судового провадження [15, с. 1]. У своїй праці «Наша станова адвокатська організація» К. Левицький наголошував, що адвокати мусять боронити інтереси всіх українців, їхні права та права на рідну мову [16, с. 52]. Вчений закликав представників наукових, культурних і економічних установ і представників преси разом відстоювати мовні права українців. У разі їх порушення скарги від українців вносяться вкрай рідко та бувають випадки, коли люди підписують у судах протоколи, написані польською мовою [14, с. 53]. Траплялися також випадки, коли українські клієнти просили адвокатів, щоб ті розмовляли в суді польською мовою, бо хибно вважали, що це допоможе їм виграти справу. На думку К. Левицького, вживання рідної мови має не тільки престижне значення, а й практичне з причини її розуміння українським населенням.

У своїх працях К. Левицький вказує, що зміст польських мовних законів не забезпечував прав української мови. Як доказ, наводить приклад коментаря адвоката О. Коссака, опублікований у журналі «Життя та право» 1929 р.

з приводу спроб польської влади в Коломийському старостві запровадити польську мову в греко-католицьких парафіяльних урядах всупереч постановам чинного законодавства. Польська влада під загрозою кримінальної відповідальності заборонила видавати витяги з метрик не польською мовою, а також здійснювати листування з адміністрацією воєводств тільки нею. Автор коментаря роз'яснив: по-перше, парафіяльні уряди не охоплюються поняттям державної адміністративної влади і не підпорядковуються політичній владі; по-друге, в кримінальному праві Польщі не передбачено покарання за вживання рідної мови [16, с. 47].

Інший приклад К. Левицький навів у статті, присвяченій питанням мови в листуванні УГКЦ з органами державної влади II Речі Посполитої. Правник зазначив, що священники не мають статусу державних урядовців, належать до церковної юрисдикції, тому незалежні від органів державної влади. Це положення записано в Конкордаті Польщі з Римом, що був укладений 1925 р. та визначив права й обов'язки держави і церкви [17, с. 53].

Підсумовуючи, слід зробити такі **висновки**:

У своїх працях К. Левицький дослідив положення польського мовного закону, який складався з двох частин: а) організація освіти; б) офіційна мова судів, прокуратури і нотаріусів, і довів декларативний характер даного акта і відсутність правового механізму виконання реалізації положень.

З метою захисту української мови вчений створив у журналі «Життя і право» рубрики «Кутик мови» та «Термінологічна комісія», в яких публікував роз'яснення правничих термінів.

У вирішенні поставленого завдання К. Левицький приділяв значну увагу діяльності Союзу українських адвокатів, які мусять захищати права українського населення, домагатися видачі документів українською мовою та вистовувати її при проведенні судових процесів.

Список літератури:

1. Traktat między Głównymi Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi a Polską podpisany w Wersalu 28 czerwca 1919 r. ratyfikowany ustawą z dn. 31 lipca 1919 r. Dz. U. № 35/20 poz. 199. *Dz.URP*. 1920. Nr. 110, poz. 728. S. 1933–1946.
2. Appeal to the League of Nations. Eugen Petrushevych m.p. Prezident of Ukrainian National Council of the East Galicia. Genewa [б.в.], 1923. 10 s.
3. Ruda O. Polityka językowa Polski i Czechosłowacji wobec mniejszości ukraińskiej w okresie międzywojennym (na przykładzie szkolnictwa Galicji i Zakarpacia). *Wrocławskie Studia Politologiczne* 23, 2017. S. 131–142.
4. Левицький К. В боротьбі за права рідної мови. *Життя і право*. 1932. Ч. 2. С. 36–38.
5. Kowalska S. Podstawy prawne działalności notariuszy kaliskich w okresie międzywojennym. *Dziedzictwo kulturowe miasta Kalisza i regionu południowej Wielkopolski*. WPA UAM, 2012. S. 149–170.
6. Каленюк О. М. Розвиток української правничої термінології на західноукраїнських землях наприкінці XIX – на початку XX століття : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2015. 213 с.
7. Pierzchała E. Język urzędowy a język prawny w nauce prawa administracyjnego wybrane zagadnienia. URL: <http://docplayer.pl/23075069-Język-urzędowy-a-język-prawny-w-nauce-prawa-administracyjnego-wybrane-zagadnienia.html> (дата звернення: 15.10.2018).

8. Левицький К. З наших організацій. За права мови. 1932. Ч. 2. С. 45–57.
9. Левицький К. Кутик мови. *Життя і право*. 1936. Ч. 1. С. 23–24.
10. Левицький К. Термінологічна комісія. *Життя і право*. 1936. Ч. 2. С. 26–27.
11. Правнича мова. *Життя і право*. 1930. Ч. 3. С. 8–9.
12. Звіт з діяльності Термінологічної Комісії, за роки 1937–38. *Життя і право*. 1939. Ч. 2. С. 24.
13. Звіти, скарги та інші документи про стан шкіл і навчання на західноукраїнських землях, 1926–1938 роки. *ЦДІА України, м. Львів*. Ф. 344 (Українське національно-демократичне об'єднання (УНДО), м. Львів, 1923–1939 рр.). Оп. 1. Спр. 552. Арк. 63.
14. Левицький К. За права української мови. *Життя і право*. 1939. Ч. 2. С. 12–14.
15. Левицький К. Про значіння організації Союзу Українських Адвокатів. *Життя і право*. 1930. Ч. 3. С. 1–4.
16. Косак О. Уваги до закону про державну мову з 31.07.1924. в. з. № 73. поз. 724. *Життя і право*. 1929. Ч. 4. С. 45–49.
17. Левицький К. До питання, в якій мові мають українські священники переписуватись з державними урядами. *Життя і право*. 1937. Ч. 1. С. 52–53.

References:

1. Traktat między Głównymi Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi a Polską podpisany w Wersalu 28 czerwca 1919 r. ratyfikowany ustawą z dn. 31 lipca 1919 r. Dz. U. № 35/20 poz. 199. *Dz.URP*. 1920. Nr. 110, poz. 728. S. 1933–1946.
2. Appeal to the League of Nations. Eugen Petrushevych m.p. Prezident of Ukrainian National Council of the East Galicia. Genewa. 1923.
3. Ruda, O. Polityka językowa Polski i Czechosłowacji wobec mniejszości ukraińskiej w okresie międzywojennym (na przykładzie szkolnictwa Galicji i Zakarpacia). *Wrocławskie Studia Politologiczne* 23, 2017. S. 131–142.
4. Levytskyi, K. (1932). V borotbi za prava ridnoi movy. *Zhyttia i pravo*. Part 2, 36–38.
5. Kowalska, S. (2012). Podstawy prawne działalności notariuszy kaliskich w okresie międzywojennym. *Dziedzictwo kulturowe miasta Kalisza i regionu południowej Wielkopolski*. WPA UAM.
6. Kaleniuk, O.M. (2015). Rozvytok ukrainkoï pravnychoï terminolohii na zakhidnoukrainskykh zemliakh naprykintsi XIX – na pochatku XX stolittia. *Candidate's thesis*. Kyiv.
7. Pierzchała, E. Język urzędowy a język prawny w nauce prawa administracyjnego wybrane zagadnienia. URL: [http://docplayer.pl/23075069-Jezyk-urzedowy-a-jezyk-prawny-w-nau ce-prawa-administracyjnego - wybrane-zagadnienia.html](http://docplayer.pl/23075069-Jezyk-urzedowy-a-jezyk-prawny-w-nau-ce-prawa-administracyjnego-wybrane-zagadnienia.html).
8. Levytskyi, K. (1932). «Z nashykh orhanizatsii. Za prava movy». Part 2, 45–57.
9. Levytskyi, K. (1936). Kutyk movy. *Zhyttia i pravo*. Part 1, 23–24.
10. Levytskyi, K. (1936). Terminolohichna komisiia. *Zhyttia i pravo*. Part 2, 26–27.
11. Levytskyi, K. (1930). Pravnycha mova. *Zhyttia i pravo*. Part 3, 8–9.
12. Zvit z diialnosti Terminolohichnoi Komisii, za roky 1937–38. (1939). *Zhyttia i pravo*. Part 2, 24.
13. Zvity, skarhy ta inshi dokumenty pro stan shkil i navchannia na zakhidno-ukrainskykh zemliakh, 1926–1938 roky. *TsDIA Ukrainy, m. Lviv*. F. 344 (Ukrainske natsionalno-demokratychnе ob'iednannia (UNDO), m. Lviv, 1923–1939 rr.). Op. 1. Spr. 552. Ark. 63.
14. Levytskyi, K. (1939). Za prava ukrainskoï movy. *Zhyttia i pravo*. Part 2, 12–14.
15. Levytskyi, K. (1930). Pro znachinnia orhanizatsii Soiuzu Ukrainskykh Advokativ. *Zhyttia i pravo*. Part 3, 1–4.
16. Kossak, O. (1929). Uvahy do zakonu pro derzhavnu movu z 31.07.1924. v. z. № 73. poz. 724. *Zhyttia i pravo*. Part 4, 45–49.
17. Levytskyi, K. (1937). Do pytannia, v yakii movi maiut ukrainski sviashchenyky perezysuvatys z derzhavnymy uriadamy. *Zhyttia i pravo*. Part 1, 52–53.

Kindiuk B. V., Doctor of Law, Professor, Chief Scientist, Institute of Legislation of the Supreme Council of Ukraine, Ukraine, Kyiv.
e-mail : kxenon7@mail.ru ; ORCID 0000-0001-8519-4649

Protecting Ukrainian language rights by K. Levitsky in the Republic of Poland (II Rzeczpospolita)

The article analyzed the scientific and social activities of K. Levitsky, in the context of its influence on the formation of the Ukrainian language and the formation of Ukrainian statehood. A significant role in the process of the revival of the Ukrainian nation and the restoration of statehood, the search for ways to build a democratic society is the Ukrainian language, which is an instrumental phenomenon of coexistence, communication and the realization of the views of society. The interest is caused by the fact that all the states that included the Ukrainian ethnic territories tried in various ways to halt the development of the Ukrainian language by limiting the range of its social functions.

The article reviewed the works of K. Levitsky on the protection of the rights of the Ukrainian language in the Republic of Poland (II Rzeczpospolita). The analysis of the Polish language law dated 31 July, 1924, regulating issues related to school education and the use of language in the courts, the prosecutor's office. Attention was focused on the conclusions of K. Levitsky on the declarativeness of this regulatory act and the absence of a mechanism for the implementation of its conditions. The scientist's proposals for amending Polish law were considered regarding the use of the Ukrainian language in court proceedings, the content of court decisions and official documents issued in regions where Ukrainians constitute the majority of the population.

Keywords: law; Republic of Poland (II Rzeczpospolita); K. Levitsky; Polish law; Ukrainian language.

Надійшла до редколегії 28.10.2018 р.